

методів корекції депресивних розладів для підвищення ефективності комплексного лікування дискогенної дорсопатії.

Список використаних джерел:

1. Самосюк И.З. Системно-многоуровневый принцип использования физических факторов для лечения болевых синдромов / И.З. Самосюк, Н.В. Чухраев, Т.М. Зачатко, Н.И. Самосюк // Вестник физиотерапии и курортологии. - 2002. – № 3. – С. 25-27.
2. Самосюк, И.З. Болевые синдромы» (Клиника, диагностика, лекарственные и физические методы терапии) / Н.И. Самосюк, Н.В. Чухраев, Е.Н. Чухраева // «НМЦ Мединтех», 2007, 268 с.
3. Самосюк И.З., Самосюк Н.И., Чухраев М.В. Системный принцип організації рухових функцій і можливість багаторівневого впливу для їх відновлення з застосуванням фізичних чинників. Український вісник психоневрології, 2007; 15: 1(50): 110-113.
4. Спосіб фізіотерапевтичної корекції депресії при лікуванні міжхребцевих гриж поперекового відділу хребта, № 104416. Уніченко А.В.; Чухраєв М.В.; Руть Ю.В.; Короткий В.В.; Малишенко О.С. Опубл. 25.01.2016, бюл., № 2/2016.
5. Спосіб лікування міжхребцевих гриж поперекового відділу хребта, № 104417. Чухраєв М.В.; Чухраєва О.М.; Самосюк Н.И.; Левківська В.І.; Грушко Г.І.; Данілова О.О.; Уніченко А.В. Опубл. 25.01.2016, бюл., № 2/2016.
6. Chuhraev N.V. Psychophysiological correction of anxious depressive disorders in patients dorsopathy /N.V. Chuhraev, A.A. Vladimirov, V.I. Levkovskaya, W. Zukov /Journal of Education, Health and Sport. – 2015 / Vol. 5, № 6. – P. 273-280.

Івачевська О.В.

*молодший науковий співробітник
лабораторії психології спілкування,
Інститут соціальної та політичної психології
Національної академії педагогічних наук України*

РОДИНА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ РЕПРОДУКТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ МОЛОДИХ ЖІНОК

Феномен материнства завжди перебуває у фокусі уваги вчених різних галузей науки, а з огляду на трансформаційні тенденції в сучасному суспільстві, природно, не втрачає своєї актуальності. Чільне місце серед пріоритетних завдань третього тисячоліття посідає, зокрема, оптимізація репродуктивної поведінки молодих жінок в Україні. Протягом останніх десятиріч особлива увага вчених – теоретиків й практиків – зосереджена на статевому вихованні молоді, включаючи систему належного інформування щодо безпечного та відповідального материнства, важливості здорового способу життя, народження бажаних дітей в оптимальний віковий період; адекватного ставлення до сім'ї та підготовки до виконання материнської ролі. Різні аспекти материнства прискіпливо вивчають фахівці у галузі психології, описуючи функції

матері, особливості її переживань, настановлень, очікувань, виділяючи типи, стилі та чинники материнської поведінки, ставлення, позиції тощо (В. І. Брутман, Н. П. Коваленко, С. Ю. Мещерякова, С. А. Мінюрова, О. О. Мурашко, Р. Ж. Мухамедрахімов, Р. В. Овчарова, Г. Г. Філіппова, М. Ю. Чібісова та ін.). В сучасній психології особистості та психотерапевтично орієнтованих напрямках психології (Р. М. Shereshefsky and L. J. Yarrow, G. Bohein and B. Hegekull, M. J. Gerson at all, W. B. Miller та ін.) материнство вивчають як етап статевої та особистісної ідентифікації жінки переважно в контексті задоволеності власною материнською роллю. Більшість вчених пропонують розглядати материнство як унікальну психологічну категорію, що розкриває особливості особистісної та життєвої сфер жінки. При цьому, вкрай значущою вважають проблему створення особливих психологічних умов для формування усвідомленого та позитивного ставлення до майбутньої соціальної ролі.

Незважаючи на те, що питання свідомого, відповідального материнства, особливостей онтогенезу материнської сфери завжди перебували у центрі професійного інтересу психологів як пострадянського простору, так і зарубіжжя, видається мало розкритою проблема репродуктивної мотивації молодих жінок, оскільки остання досі не ставала предметом окремого психологічного дослідження.

Усебічне вивчення особливостей репродуктивної мотивації сучасних молодих жінок, з метою гармонізації їх майбутнього материнства, неможливе без урахування чинників її формування. Загальновідомо, що біологічне підґрунтя дітонародження залишається однаковим протягом тисячоліть [1, с. 53], тож ті зміни репродуктивної поведінки молодих жінок, що останнім часом спостерігаються в Україні, пояснюють переважно дією соціальних та психологічних чинників.

Н. В. Даниленко, виділяючи основні чинники формування психологічної готовності до материнства, наголошує на особливому впливові родини, у якій зростала жінка, звертає увагу на проблеми спілкування у батьківській сім'ї, розлучень, розмитих сімейних ролей, порушення стосунків по жіночій лінії, відсутності материнської жіночої ініційованості тощо [2, с. 16].

Погоджуючись із твердженням, що родина – первинне джерело соціалізації, розвитку особистості, закладення фундаменту самореалізації жінок, зокрема у материнстві, ми дослідили її вплив та значення у формуванні репродуктивної мотивації бездітних молодих жінок віком від 18 до 35 років й виявили тісний зв'язок їх спрямованості на народження чи відмову від народження дитини, залежно від особливостей сімейної системи, у якій вони зростали. Аналізуючи результати опитування та глибинного інтерв'ю, ми дійшли висновку, що на формування мотивації народження молодою жінкою дитини у

майбутньому впливають високий рівень інтегрованості родини, гармонійні стосунки молодої жінки з власними батьками, оптимальне матеріальне забезпечення у дитинстві та підлітковому віці, ставлення батьків молодої жінки до дітей в цілому, визнання їх цінності. Такі умови виховання майбутньої матері позитивно позначається на невпинному всебічному розвитку особистості, що в подальшому виявляється у гарному стані репродуктивного здоров'я, освіченості, ерудованості, спроможності забезпечити себе матеріально, високому ступені свободи та відповідальності. Однак, дана частка молодих жінок часто надає перевагу відкладанню вагітності, спрямовуючи зусилля на підготовку до материнства (створення сім'ї, купівля нерухомості, професійне становлення тощо).

Цікаво, що високий рівень матеріального становища родини, де зростала молода жінка, не є запорукою її вмотивованості народжувати власних дітей у майбутньому. Це пояснюється переважно тим, що діти (майбутні жінки) у таких сім'ях, на рівні з тими, хто переживав бідність, були позбавлені можливості спілкуватися з батьками за потребою, натомість спостерігали у них постійну втому від напруженої, важкої/складної праці та надвідповідальності за благополуччя родини. Таким чином, респондентки засвоїли послання: діти – надзвичайний клопіт, про що невпинно свідчили під час дослідження, детально обґрунтовуючи власні думки.

Й справді, родина, як система унікальних правил, філософії, сімейної історії, стильових особливостей виховання і комунікації, часто закладає таке підґрунтя репродуктивної мотивації молодих жінок, яке у майбутньому може перешкоджати ефективному самоздійсненню, самореалізації у материнській сфері через страх, негативний досвід, інтроектовані цінності тощо. Суспільний розвиток в Україні зумовлює переосмислення жінкою власних смисло-життєвих орієнтацій, актуалізує потребу підвищення її самоцінності й індивідуальності. Новий час висуває на передній план унікальну особистість з її свідомою репродуктивною поведінкою, яка несе персональну відповідальність за народження дитини та усвідомлює усі його наслідки. Однак, й досі наміри молодих жінок народжувати часто продиктовані не бажанням й готовністю стати матір'ю, натомість мотивуються певними соціально-економічними вигодами, або ж тиском формальних й неформальних соціальних експектацій. Водночас, викликає занепокоєння значна частка (26% від загальної вибірки) молодих жінок, що перебувають у стані екзистенційної кризи через неспроможність оптимально розмістити дитину у власному матеріальному й емоційному просторі життя. Цьому сприяють завищені вимоги до молодих жінок з боку сім'ї при скрутному матеріальному становищі, подвійні послання, відсутність конструктивної підтримки, довірливих стосунків з матір'ю тощо. З іншого боку,

специфіка взаємин, ціннісних орієнтацій, культури, матеріального становища родини сприяє формуванню у певної частки сучасних українських жінок мотивації добровільної бездітності («чайлд-фрі» – від англ. «Childfree» – вільні від дітей). Прихильниці такої філософії виказують небажання народжувати і виховувати дитину, попри задовільне репродуктивне здоров'я, надаючи перевагу професійній самореалізації та особистісному самовдосконаленню. За даними дослідження, значна частка жінок, що не бажають у майбутньому народжувати, мають негативний/травматичний досвід батьківсько-дитячих взаємин чи інтродюковані смисло-життєві орієнтації, які виключають можливість розглядати дитину як цінність.

Варто відзначити непоодинокі випадки, коли народження дитини мотивується «задоволенням запиту сім'ї», з метою відповідності очікуванням значущих Інших (мати, батько, бабуся, дідусь та ін.). Такі мотиви часто призводять до негативних наслідків, зокрема особистісні дисгармонії, неналежне чи жорстоке виховання, сирітство тощо.

Видається важливим, аби повнолітні молоді жінки вирішували питання народження чи відмови від народження кожної дитини вмотивовано, свідомо, самотійно, не з примусу, а згідно власних бажань, виходячи із актуальних потреб й можливостей. Варто не забувати, при цьому, про можливість отримання психологічної консультаційної чи психотерапевтичної допомоги, спрямованої на набуття внутрішньої свободи, активізацію здатності брати на себе відповідальність, керувати своїм життям, тобто здійснювати адекватні життєвим обставинам і собі репродуктивні вчинки.

У наступних доповідях ми розглянемо основні мотиви народження чи відмови від народження дітей, а також приділимо більшу увагу економічним, соціальним та психологічним чинникам репродуктивної мотивації молодих жінок в Україні.

Список використаних джерел:

1. Зинченко Ю. П. Философско-психологические аспекты изучения репродуктивной функции / Ю. П. Зинченко // Вестник Московского университета. – Серия 7. Философия. – № 5. – 2003. – С. 53–61.

2. Даниленко Н. В. Психологічна готовність жінки до материнства: сучасні дослідження / Н. В. Даниленко // Наука і освіта. – 2004. – № 4–5. – С. 14–17.